

Є зброя, яка, начебто, може використовуватись одним бійцем з рук, або зі станка, але суть цього використання має сенс переважно тільки в комплексі з іншим озброєнням групи бійців (відділення-рій, взвод-чота, рота-сотня, батальйон-курінь, і т.д.) і в інтересах цієї групи, а також вимагає (для повноцінного і своєчасного функціонування) допоміжного номеру обслуги. Такими є єдині, станкові кулемети, крупнокаліберні кулемети, снайперські комплекси, гранатомети ручні та станкові, міномети та інша артилерія взводного, ротного рівня. Можливості рою (відділення) як в обороні, так і в наступі, з озброєнням в 10 штурмових карабінів різняться від можливостей того ж рою з озброєнням в 1 ПКМ+ 1 РПГ-7В+ 2 ГП-25+ 8 штурмових карабінів+ марксменська «снайперка». Це і є якісне посилення підрозділу. Так само різняться можливості, наприклад, окремого РПГ-7В і РПГ-7В в комплексі з іншим озброєнням рою.

Кулемети доцільно розділяти на легкі, середні та важкі, в тому сенсі, що легкі використовують набої меншого і слабшого калібру, ніж гвинтівочно-кулеметний (5,56*45, 5,45*39, 7,62*39, 6,8*43, 5,8*42), середні використовують гвинтівочно-кулеметні набої (7,62*51, 7,62*54R, 7,92*57, 7,7*56R), а важкі- крупний калібр (12,7*99, 12,7*108, 14,5*114).

РПД

Легкі кулемети можуть мати конструкцію посиленого автомата (штурмової гвинтівки) або конструкцію повноцінного кулемета. Легкі кулемети першої конструкції нині майже не використовуються, крім РПК, РПК-74. Серед другої схеми переважають FN Minimi, їхні копії, та конструкції на їх базі. Крім них до такого ж типу належить РПД зразка 44 року під набої 7,62*39, що його в Україні повернули на службу і він подекуди зустрічається в підрозділах на лінії зіткнення. Конструкцією повторює інші кулемети Дегтярьова. Має стрічку в 100 набоїв в круглій коробці, що кріпиться під кулеметом.

Добрались до України і легкі кулемети створені під впливом ФН Мінімі. Ізраїльський кулемет «Негев» під назвою Форт-401 (можливо, навіть, зібрані в Україні) прийнятий на озброєння деяких підрозділів МВС, в тому числі Нацгвардії, в СБУ та деяких інших (невідомо чи забезпечені вони нарешті бойовими набоями 5,56 військового зразка, бо в 15-му до них видавались цивільні набої з кулями без осердя). Має змінний ствол та можливість використання як розсипної стрічки, так і магазинів (від AR-15).

Заважкий, як для використовуваного в ньому набою, але це дає відсутність віддачі і добру керованість вогнем. Строчить рівно і акуратно, що швейна машинка. Український «Негев» під калібр 5,56 міг би зайняти своє правильне місце в системі стрілецького озброєння, при умові переходу (в тих підрозділах, де цей кулемет видається) на штурмові гвинтівки або карабіни теж калібру 5,56 (зі стандартними магазинами від AR-15).

Має дуже зручну, ергономічну передню ручку утримання, що значно покращує можливості кулеметника при стрільбі не з сошок. Складний приклад міцний і жорсткий, без люфта. При стрільбі використовується друге положення газового регулятора, при сильному забрудненні кулемета- третє. Дославши набій зі стрічки, і відкривши верхню кришку, ви не побачите досланий набій (як на ПеКееМі) тому при розряджанні потрібно видалити набій (який вже в стволі). Інакше можливий випадковий постріл - добре якщо конфуз, а не трагедія. По закінченню стрічки з набоями і заряджанні наступної, остання ланка розсипної стрічки не викидається автоматично, а залишається на подачі, її необхідно взяти рукою і викинути, інакше кулемет не працюватиме і не перезарядиться новою стрічкою. Як не дивно, незнання цієї простої маніпуляції ставить необізнаного стрільця (і кулемет) на паузу.

За ручні «кулемети» РПК вже згадувалось в індивідуальній зброї і по великому рахунку вони такими і є (посиленою версією штурмової гвинтівки з недостатньою спроможністю до щільного кулеметного вогню).

Середні кулемети на сьогодні в світі переважають в версії єдиного кулемету, тобто кулемету, який може використовуватись як ручний з сошок, так і встановленим на станок. На наших землях це майже виключно ПК, ПКМ під ще дорадянський набій 7,62*54R (звісно що сучасні набої дещо

відрізняються від набою 1891-го року зразка). Але трапляються і старі зразки, які можуть використовуватися тільки як ручні, або тільки як станкові.

ДП-27 в батальйоні «Донбас»

З 14-го інколи використовувались копані, відновлені з музейних, або зі схронів ДП-27, ДПМ, також добробатам зі складів МВС (можливо, попередньо отримані із складів ЗСУ) інколи видавались РП-46. В останніх для зручності використання і мобільності, знімався приймальник стрічки і встановлювався дисковий магазин на 47 набоїв (той же, що і на ДП-27). ДП, РП, ДПМ використовуються з сошок. Станків до них не передбачено. Внутрішнє влаштування таке ж як і в інших дехтєрових, хто мав справу з розбиранням-збиранням ДШКМ, впізнає цю конструкцію.

ДП-27

ДПМ

Дисковый магазин на 47 набоїв до ДП-27

РП-46

Найбільш же використовуваними є кулемети ПК, ПКМ. ПК зразка 1961 серед них зустрічається не часто. Відрізняється більшою кількістю фрезерованих деталей і важчий на півтора кіло.

ПК

Вже від 69-го року випуску почали йти в версії ПКМ. На ПК також дещо товщі і важчі стволи, але оскільки всі стволи зйомні і взаємозамінні (в ПК, ПКМ, ПКТ) вони можуть опинитися на будь-якому з цих кулеметів.

ПКМ

Має коробка з стрічками на 200, 250 набоїв та короб, що приєднується знизу до кулемету на 100 набоїв. Користувачі, особливо з розвідки, часто замовляють нештатні м'які коробка на сотню, щоб уникнути торохкотіння стрічки з набоями об стінки металевого коробка.

Бажання збільшити боєкомплект, що використовується без перезарядки, до небачених розмірів, спровокували появу такого додаткового обладнання до ПКМ як «хижак». «Хижак» міг би бути корисним при веденні контактних штурмових боїв, але і 14ий, і 15ий роки давно минули, а з ними і більшість реальних штурмових сутичок. Крім того в такого кулеметника-хижака має бути при собі (на поясі, на рюкзаку, не знаю де) щонайменше пару запасних стволів. А також асбестові рукавиці. Відомі випадки, коли інтенсивна стрільба і стрічка суцільно з'єднана в 750-1000 набоїв розігрівали кулемет до червоного, або навіть до білого. Зрозуміло, такий кулемет надалі вже не придатний в повній мірі. Я не про те, що комплекс «Хижак» не має сенсу, я про необхідність для кулеметника розумно обмежувати інтенсивність вогню з кулемета і мати запасні стволи (а також вміти швидко їх міняти). Суцільна черга в 100 набоїв, наприклад, виводить ствол в стан, коли він плюється і потребує заміни (до охолодження).

ПКМ і хижак

В подальшій перспективі вважаю за доцільне налагодити виробництво важких стволів до ПКМ з підвищеним ресурсом і більшою витривалістю до перегріву. Оскільки в більшості випадків сьогодні ПКМ використовується більш-менш стаціонарно, негативних наслідків від збільшення ваги не буде. Зате зменшить небезпеку для кулеметника-непрофесіонала опинитись з перегрітим неробочим стволом (навіть з двома перегрітими стволами) в відповідальний момент перестрілки.

Металева стрічка може складатися з частин по 25 ланок (стандартний піхотний варіант) або суцільна по 100, 200, 250 (раніше призначались до танкових та інших, піхотних і непіхотних, кулеметів того ж калібру, зокрема до кулеметів Максима, РП-46, СГ, СГМ). Стрічка заряджається подачею зправа і відкритою стороною до верху. Стрічка вимагає чищення і змащення. Змащується миттям в солярці, з подальшим протиранням насухо. Регулярне проведення цієї процедури запобігає приржавінню і прикисанню набоїв у стрічці. Залипший внаслідок окислення, ржавіння набій у стрічці часто призводить до раптової зупинки вогню кулемета на позиції. Буває, що споряджені стрічки лежать на позиціях присипані землею, або на них осідає атмосферна волога. В такому разі варто їх розрядити, почистити (бажано, знову, в солярку) і спорядити знову. Не зайва така ж процедура і з приржавілими набоями в кулемет. Такі турботи все рівно краще ніж зупинка кулемету на невизначений час в критичний момент бою. Якщо ж таке сталося, спробуйте витягнути набій ручкою перезарядки, взвівши її. Зацепи на затворній рамі можуть витягнути набій на подачу і стане можливим стріляти далі. Якщо це не вдалося, відкривайте кришку ствольної коробки і міняйте стрічку. Усувати затримку під час бою замість унеможливлувати її до бою вам навряд захочеться після першого разу. Буває що бій затягується і кількість вистрілених набоїв перевалює за декілька сотень. В такому разі, якщо є можливість, знайдіть хвилику для того, щоб протерти набійник ствола та прочистити вихід для бойка в затворі, як і сам бойок. Набивання нагару на передній стороні затвору призводить до відмови. Забруднення набійника (патронника) і залипання бойка в передньому положенні в затворі-призводить до заклинювання кулеметів ПК, ПКМ.

Поперечний розрив гільзи усувається найшвидше з допомогою ключа-викрутки від бензопили. Втикається з силою викруткою в застрявший шматок гільзи і зрушуємо її навколо власної осі, як тільки вона зсунеться по колу, зможемо витягувати.

В жодному разі не розклинюйте кулемет ударами по ручці взвода затворної рами (адже ручка не зв'язана жорстко з затворною рамою). Як наслідок буде тільки зігнута планка ручки і кулемет буде із-за цієї зігнутої

планки небоєздатний і потребуватиме відправки в ремонт (а ремонт в реальностях ЗСУ не виправдано довга процедура). Між іншим після того як ви взвели кулемет, завжди повертайте ручку взводу в переднє положення.

На мій погляд, не варто приєднувати кріплення (посадочне місце) під приціл на кришку ствольної коробки. Це перекриває відкритий механічний приціл. Достатньо приєднати це кріплення до лівої сторони ствольної коробки. Встановлений лівіше від осі ствола, оптичний приціл не перекриває приціл відкритий, а цілится з поправкою від центрального перехрестя здібний кулеметник цілком здатний.

Газовий регулятор в нормальному стані має бути в положенні «1», положення «2» використовується при обкатці на перших трьох тисячах пострілах, «3» ставиться коли кулемет сильно забруднився і для руху газового поршня та затворної рами потрібен більший потік газів. Роздивившись газовий регулятор, побачите отвори, що перекриваються- чим менше відкритих отворів, тим з більшою силою поршень штовхає назад затворну раму. Щоб легше було зрушити регулятор вставте в нього набій і маєте тимчасову ручку. Не ставте максимальну потужність газового поршня на почищеному кулеметі в нормальному стані. Цим ви скоротите ресурс, іншими словами швидко ушатаєте бурятосілку.

ПКМС- ПКМ на станку Степанова

ПК, ПКМ є єдиним кулеметом, що означає можливість його використання як з сошок (в виключних випадках і з рук), так і із станка. На жаль жлобський геній ЗСУ не спромігся забезпечити хоча б дві третини наявних кулеметів ПК, ПКМ в воюючих підрозділах станками (а якщо треба, організувати їх виробництво). Не спромоглись навчити і переконати в необхідності його (станка) використання солдат, бо, мабуть самі не здогадуються. А даремно. ПК, ПКМ зі станка суттєво збільшує влучність, особливо на дальніх

дистанціях. Якось в 15-му взяв на стрільбище станок до ПКМ. Заздалегідь знаючи скептичне відношення «нестримних штурмових героїв», після стрільби з сошок, дав постріляти із станка. Враження щасливців (бо до стрільби зі станка були допущені далеко не всі) були несподівані для них же: «Це як в комп'ютерній грі!», «Достатньо наводити джостіком!», «Куля в кулю!» і тому подібне... Ну, слово з трьох букв чергами за 400 метрів на відповідній поверхні точно можна написати. То чому ж станок до кулемета рідко де побачиш? В чому ж причина, крім хронічного ідіотизму, або й зловмисності генералітету? Тут складність навіть не в облаштуванні позицій, меншій мобільності кулемета на станку, найбільша складність в вишколеності кулеметного розрахунку і в необхідності колективної діяльності (провідна риса хохлохарактера-«один в ліс, а інший по дрова»), в потребі розуміти один одного і ситуацію навколо без слів. В поволі деградує духом батальйонах і бригадах не з'являється і не з'явиться колективізм і взаємопідтримка в об'ємі потрібному для успішних інтенсивних бойових дій. Тому що замість бути бойовою сім'єю там живуть гаремом (поки що в переносному сенсі, на відміну відопущених вааружоних сіл расейской педерациї), командири і солдати замість бути побратимами, є один одному підлеглими і вертухаями. Принаймні така тенденція. Відсутність постійних якісних відпрацювань групових бойових навичок (ганебні пародії-показухі для услади взоров генералов на полігонах не рахую), як і інші недоліки в обороні нашої землі, нашого народу і нашого життя, є органічним і взаємопов'язаним наслідком психологічної ущербності керівників і «камандірав» такої нашої оборони.

Кулемет, як і інша зброя групового використання, якісно збільшує можливості групи піхоти, як в обороні, так і в наступі. Натомість вимагає додаткової праці не тільки розрахунку, а часом і всього підрозділу. Наприклад, німецькі піхотні відділення і взводи часто перетворювались на носіїв коробок зі стрічками до ефективного але ненажерливого MG-42. Навіть доходило до того, що при конструюванні Штурмгеверу 44 серед цілей було прибрати зі взвода 1-2 MG-42, шляхом переозброєння всього підрозділу Штурмгеверами замість магазинних гвинтівок Маузера. Отже, кулемету необхідна своєчасна допомога декількох бійців. Вважав би за потрібне прикріплювати до кулемету на одного бійця більше, до ПКМ без станка- 2 (1 кулеметник+1), до ПКМС- мінімум 3 (2 розрахунку+1). Ще один боєць це додаткові боєкомплект кулемета і додаткові очі для спостереження. І додатковий АКМ для ведення вогню прикриття, поки кулемет міняє позицію, перезаряджається або міняє ствол.

Отже, навіть при недостатньому нині використанні переваг кулеметного станка, маємо нормально, а не по ЗеСеУшному вчитись і готуватись до більш

сумлінного ведення боїв, не розслабляйтесь, збройна боротьба тільки починається.

Самих станків є два піхотних, БеТееРний та купа самопальних, волонтерських. Піхотні: станок Саможенкова до ПК- більш важкий, має характерне кільце на передній лапі (ПКС), станок Степанова до ПКМ- легший (ПКМС). Станок турельного типу призначений для використання на відкритих радянських старих БеТееРах- БТР-40, БТР-152. Має брезентову сумку для збирання порожніх гільз та стрічки, щоб не ковзати в БеТеРі ногами по розсипу. Була обмежена кількість комплектів заміни ручки і приклада на сдвоєне руків'я, як в ДШКМ. Використовувані на такому станку кулемети мають назву ПКБ, ПКМБ.

ПКМБ

Існує деяка кількість станків та турелей, зроблених волонтерами для бійців АТО, частина з яких призначена для використання в піхоті та з автомобілів ПКТ (танкового, або баштового з БМП, БТР, БРДМ, БМД). Серед цих різноманітних саморобних станків є досить вдалі. Із-за відсутності на стволі ПКТ стійки мушки, зазвичай цілять (з такого станка) по верхньому зрізі полум'ягасника-раструба. Внаслідок чого всі кулі йдуть вище цілі. Потрібно брати по цьому ж зрізі нижче від цілі на два пальці (на відстані витягнутої руки), далі коректуючи по влучаннях.

ПКТ є видозміною кулемета для встановлення в бронемашини, переважно в їхню башту. Частина деталей ПКТ уніфікована з ПКМ, інша частина адаптована до використання вмонтованим в броню. Довший і важчий ствол взаємозамінний з ПК, ПКМ. Для використання в броні має електроспуск з гашеткою, що дозволяє дублювати стрільбу вручну (при відмові

електроспуску). Іноколи для запобігання ржавінню (в умовах низьких температур, підвищеної вологості) кулемет всередині рясно вкривають мастилом, після початку стрільби мастило збігає на електроспуск і ізолює на ньому контакти. В результаті після декількох черг кулемет перестає стріляти з електроспуску і доводиться натискати гашетку вручну (що займає певний час і відволікає). Для усунення цього достатньо зняти і протерти від мастила електроспуск, а якщо дозволяє час, то і середину ствольної коробки кулемета.

ПКТ, в даному випадку підготовлений для встановлення на БМП

При кожній можливості, не зайве буде знімати і забирати ПКТ з підбитої чи кинутої техніки, як своєї, так і чужої. Для цього вивчіть кріплення ПКТ на танку, БМП та БТР (кріплення дещо різні) і потренуйтеся в їх зніманні-встановленні.

Серед кулеметів під гвинтівно-кулеметний калібр з 14-го року знову з'явився старий станковий кулемет Максима в російському варіанті 1910-го року на станку Соколова .

Попри велику повну вагу (в 66 кг) і деякі складнощі в конструкції, має переваги над ПКМ в обороні. Переваги в точності на дистанціях, де інші кулемети цього ж калібру цю точність вже втрачають, тобто за 800-1000 метрів. Має здатність до довгого ведення інтенсивного вогню, особливо при правильній накрутці сальників з азбестової нитки (що дозволяє заливати воду в кожух). Навіть без заливки води може вистрілити до 250 набоїв (не суцільною чергою, звичайно ж) до перегріву. При залитій воді може стріляти тисячами. Захисний щиток частково вберігає кулеметника від ураження кулями або уламками. На з'єднання стрічки з ділянок по 25 або 100 ланок реагує відмовою роботи на з'єднанні, тому варто використовувати суцільні стрічки на 200, 250 набоїв. Конструкція складна. Використовує автоматику віддачі ствола, при короткому ході ствола. В порівнянні з цим кулеметом, регулювання і експлуатація всієї іншої стрілецької зброї - просте і ненапружливе заняття. Важливими моментами обслуговування кулемету є: правильне намотування двох видів азбестової нитки в двох місцях на стволі для герметизації водоналивного кожуха, регулювання зазору між казенним зрізом ствола і бойовою личиною (з допомогою шайб), правильна натяжка пружини. Кожух кулемета вміщує десь 4-5 літра води. З точки зору заливки води, найкраща версія цього кулемету- версія 41-го року, має широку горловину. В таку горловину важко промахнутись, можна запас води поповнювати і шматочками льоду або снігом, інші версії мають виключно вузький отвір для заливки. Бажано мати до кулемету 2-3 баклажки по 5 літрів. Необхідно постійно відчищати надульник, при його забрудненні під час стрільби падає темп. Під час бою можливо тимчасово підкрутити пружину для усунення цього збою.

Про використання на фронті станкових СГ-43, СГМ не має надійних даних, але не виключаю їх участь в боях в поодиноких випадках.

Кулемети ДП, ДПМ, РП-46, ПК, ПКМ, ПКТ, Максима, СГМ використовують набій 7,62*54R. Має дульну енергію в 3500-4600 Дж та початкову швидкість 800-880 м. в сек. Різновиди цього набою найчастіше трапляються такі: ЛПС (легка куля зі сталевим осердям- до середини 80х випускались з сріблястою верхівкою кулі, надалі без маркера на кулі), Б-32 (бронебійно- запалювальна- червоно-чорна верхівка кулі, вага кулі- 10,98 гр., майже на півтора грама важча за всі інші сучасні кулі цього набою), Т-46 (трасуюча- зелена верхівка). Є також СН (7Н1, снайперський- куля без маркера, напис «снайперські» на пачках, ну і на цинках і ящику), але він призначений для використання в снайперських гвинтівках цього калібра, насамперед в СВД. Тим не менше майже всі ці набої (з тих, що були в Україні), не призначені до кулемета, розстріляли з кулемета в учбових центрах ЗСУ на самому початку війни. Мабуть «Ненавмисно»... Щоб не перегрівать і не занадто зношувати стволи на кулеметах, інколи не рекомендують заряджати в стрічку підряд Б-32 з важчою і твердішою кулею. В мокшан нині є набої 7,62*54R ПП - «підвищеної пробивності» (7Н13), БП - «бронебійна куля» (7Н26), СНБ- «снайперський бронебійний» (7Н14), БС - «бронебійний сердечник-осердя» (7Н37), всі зі збільшеною здатністю до пробивання броні і перешкод.

Один з кулеметів, які не використовуються із-за відсутності набоїв.

Використання середніх кулеметів під інший набій (7,62*51, 7,92*57 та інші) не має жодного сенсу та перспективи, по причині відсутності таких набоїв в широкому доступі і в необхідних кількостях.

Важкі кулемети на фронті і на озброєнні української сторони, як і у рашистів обмежується ДШКМ (можливо, зрідка ДШК), НСВ (в міру «утьос»), обидва

калібру 12,7*108, та КПВТ, калібру 14,5*114. Хіба що з тією різницею, що у свинособачих «братьєв» є «Корд»- дещо перекопструйований НСВ.

ДШКМ 46-го року зразка, виник наслідок вдосконалення ДШК 38го року зразка, а той в свою чергу нащадок ДК 30-го року зразка. Важко відмежуватися від думки, що його конструкція має щось спільне з паротягом. ДШКМ має подачу стрічки зліва закритою стороною ланки доверху. Короба по 50 набойів. Стрічка складається з ділянок по 10 ланок під набій. Подача стрічки без короба, з руки, може закінчитись затримкою із-за збою динаміки циклу стрільби і пошкодженням внутрішньої поверхні ствольної коробки. В результаті прийдеться розібрати кулемет і напилником чи нофельком зняти щойноутворену заусеницю (яку потрібно спочатку ще знайти), щоб затворна група вільно ходила до крайніх положень. Вимагає регулярного чищення. Навіть якщо ДШКМ витримує екстремальні умови і нехлюйство кулеметників до пори, до часу, та це призводить до псування деталей і до раптових заклинювань в самий «потрібний» момент. Регулярна чистка важлива ще й тому, що набій 12,7*108 виробляє значно більший об'єм нагару. Нагар залишений на поверхнях кулемету не тільки пошкоджує поверхню, але й змінює характеристики металу (він стає м'якшим).

ДШК на станку, напівкруглий приймач стрічки з барабаном.

Вимагає постійного контролю і підкручування до упору клину, що фіксує ствол в ствольній коробці. Наслідком недогляду буде також вихід з ладу через деякий час. І завжди тримайте в чистоті набійник (патронник).

Заряджання ДШКМ відбувається в закритий приймальник стрічки. Перша ланка йде з набоем, не порожня. Просовується споряджена стрічка до фіксації в приймальнику. Перезаряджання можливе як спеціальною ручкою, що є на станку, або гільзою, чи набоем, вставленим в ручку затворної рами.

ДШКМ встановлений на триногу по-зенітному

З самого початку мав призначення в першу чергу, як засіб протиповітряної оборони безпосередньо в військах і вже потім, як піхотний кулемет. Штатний станок давав змогу працювати з триноги - по літаках, а з коліс зі складеною станиною і щитком- по піхоті, автомобілях і легкій бронетехніці. Аж допоки ЗСУшний судомний геній не вирішив полегшити і вдосконалити цей станок. Внаслідок діяльності цих наркоманів станок втратив колеса з віссю, щиток та можливість надійної опори. Поставлений по-зенітному, але зі стволом до горизонту, він втратив устійливість, набув непотрібної висоти. При стрільбі з триноги доводилось вpirатись ногою в задню стійку, руками в ручки, а ще однією ногою в землю позаду. Інакше кулі розкидує на щонайменше метр при дистанції в 400 метрів. Нагадаю, це зі станка... Так і при упиранні не надто кучно. В реальності триногу доводилосья обкладувати немалою кількістю мішків з землею - це трохи допомагає.

ДШКМ на правильному самопальному станку або станку від іншого кулемета.

Навіть саморобні станки до цього кулемету значно стійкіші. Тому що мразота в погонах, яка не розуміється ні на озброєнні, ні на війні, любить одягати собі і нам труси через голову. Культ «карго» в виконанні сраколизів-шкідників.

ДШКМ і його справжній станок

Волонтерська модернізація станка

Саморобні сошки до ДШКМ

Багато волонтерів почали робити свої станки на сошках і з прикладом. Ці станки ще стійкіші при стрільбі. Такі взірці подвигли до прийняття до озброєння ДШКМ-ТК.

На передньому плані- ДШКМ-ТК

Навіть при тому, що в усьому цей, поставлений на озброєння, варіант ДШКМ є не ідеальним, все одно це ліпше, ніж станок-зенітний оборотень. З недоліків ДШКМ-ТК: невиправдано велика, надлишкова довжина із-за нераціонально прилаштованого приклада з руків'ям (аякже, на думку конструкторів, так його зручніше тягати по лінії траншей з усіма вигинами і поворотами); потужний дульний тормоз-компенсатор нерідко виходить з ладу, траплянням кулі повз центральної осі отвору (можливо із-за недостатньої точності і якості виготовлення), маскує спалах тільки на поодиноких пострілах, крім того збільшує тиск газів на поршень з затворною групою, внаслідок чого завелика сила і швидкість руху останніх виводить кулемет з ладу раніше ніж потрібно; для розбирання потрібно знімати приклад скручений болтами і гаєчками

чомуś під різні ключі (12 і 14). Фактично кулемет-снайперська гвинтівка, як позиціонується ДШКМ-ТК, конструктивно не зовсім виправдовує другої функції, оскільки постріл відбувається з заднього положення затвору (як і у всіх кулеметів). Традиційно для ЗСУ, задумка може і хороша, але сконструйована і продумана «на від'є...ись». ... Все ж така версія ДШКМ трохи збільшує мобільність, прицільність (при встановленні прицілу), і стійкість при стрільбі короткими чергами і серіями поодиноких пострілів (з сошками і моноподом).

Взагалі ж з правильного станка (не з сошок) і з прицілом ДШКМ влучає в ціль шириною в бетонний стовп електроопори (на 800-ох метрах). На відміну від сучасніших кулеметів, не має в комплекті запасного ствола. Завдяки важкому ребристому стволу не втрачає кучність і дальність до 300 пострілів за сеанс (звісно не суцільною чергою). Але справжня його цінність для піксельних заробітчан передка в латунній гільзі набою до ДШКМ, що його можна здати на цветмет. Тому і настрілюють стільки. Звісно не кругом така втрата сенсів, але і не без цього. Ще зустрічаються бійці і командири, які воліють максимально якісно використовувати зброю по ворогу з того небагатого арсеналу, що в їхніх руках. Нажаль таких дедалі менше на посадах в піксельних рядах.

Рідше ніж ДШКМ в піхоті трапляється і більш сучасний, легший, з другим стволом (там, де його не проє...ли) і на кращому станку НСВ (в міру- «Утьос»).

НСВ- «Утьос»

Має стрічку майже ідентичну як в ДШКМ і той самий набій. Стрічка заряджається зправа наліво. Короб на 50 набоїв. Затвор запирається перекосом, а не поворотом як в ПКМ. В порівнянні з ДШКМ ствол НСВ менш придатний до довгої або інтенсивної стрільби, точність і дальність, при тому ж самому набії, також відстають. Так ціна за зручність, зменшену вагу і тонший ствол. Але хіба 1,5 км така вже мала дальність для прицільної стрільби? Ви ще спробуйте побачити на такій відстані ціль, якщо вона малопомітна. Вводити цю зброю потрібно з зусиллям і пришвидшенням вкінці, до упора (власне, як і ДШКМ, АГС, КПВТ і багато інших), інакше кулемет не стане на бойовий взвод.

Також НСВ встановлюється на танках Т-64,-72,-80 різних модифікацій. В цьому вигляді має назву НСВТ. Танковий короб до НСВТ містить стрічку на 150 набоїв. Знятий з танка і встановлений на відповідний станок це той самий НСВ. Або ж станок вам зроблять волонтери. Так що не лінуйтеся при нагоді вивчить кріплення його на танку, потренувати знімання-встановлення. Не така й мала ймовірність того, що вам трапиться коли-небудь расейсько-сепарський, або танк кинутий нашими. Цяцька, яку ви можете таким чином надібати, того варта...

12,7мм кацапський «Корд»- не що інше як НСВ, виробництво якого перенесено з Казахстану в кацапстан після розвалу союзу. З початку його виробництва в Коврові в нього були внесені ряд удосконалень, в тому числі запирання затвора стало відбуватися поворотом (як в ПКМ), а не перекосом. Крім того з'явився станок-сошки, що збільшило його мобільність і готовність відкривати вогонь з ходу.

«Корд» на сошках і тринозі.

Набої 12,7*108 мають дульну енергію 18 000 Дж і початкову швидкість кулі 860 м. в сек. Трапляються в варіантах Б-32 (бронебійно- запалювальна, червоно-чорна верхівка кулі), БЗТ (бронебійно- запалювально- трасуюча, червоно-фіолетова верхівка кулі), МЗД (миттєвої запалювальної дії, червона куля), БС (бронебійне осердя, червона куля з чорною верхівкою), двокульові (початково розроблені і вироблені для авіаційних кулеметів, як і МДЗ).

Кулемет КПВ був розроблений в 1944-46 роках. Спочатку він використовувався на колісному станку і мав назву ПКП (кулемет крупнокаліберний піхотний), а також в зенітних установках, в тому числі і спарених та зчетверених. Надалі, в ході використання в танках та баштах БеТееРів отримав назву КПВТ і електроспуск. Використовує набій 14,5*114, який до того використовувався в протитанкових рушницях. Набій пробивав броню німецьких танків з дистанції 150-400 метрів, інколи навиліт (до

посилення бронезахисту в 1943-му році). Такий набій дає початкову швидкість кулі 1005 метрів в секунду і має потужність 30 000-32 000 Дж.

ПКП

Конструкція кулемету використовує принцип затвору, зчепленого зі стволом, при короткому ході ствола. Цей принцип і незвичного виду деталі циліндричної затворної групи дозволили зменшити габарити і вагу цього кулемета під надзвичайно сильний набій, а також запобігти посиленому потраплянню порохових газів в корпус бронемашини (при встановленні КПВТ в БТР).

ЗГУ-1

Заряджається стрічками з'єднаними з ділянок по 10 ланок для набоїв. Стрічка просовується в закритий приймальник до фіксації. Стрічка подається відкритою стороною ланки доверху і зазвичай зправа наліво. Можливо змінити напрямок подачі стрічки і розташування ручки перезарядки (розбиранням і переустановкою) для зручності використання в спарених та

зчетверених установках. В ручку планки заряджання вставляється набій чи гільза, або пристрій для полегшення заряджання. Приводиться в готовність (з заправленою стрічкою) до стрільби за два взводи, перший раз робиться холостий спуск, з другого взводу в кулеметі набій в затворі в готовності до пострілу. Любі збої, затримки динаміки циклу стрільби (із-за пошкоджень, деформацій, заусеніц, забруднення) призводять до утикання набою мимо набійника. На усунення такої затримки знадобиться щонайменше пару хвилин (а інколи і півгодини). Спуск затвору з піднятим приймачем стрічки з часом призводить до розгибання деталі-«гусака» в затворі і відмові в автоматичній стрільбі.

Хромований ковпак під раструбом біля дульного зрізу ствола є важливою деталлю, хоча здається він повторює форму дульної газової камери. Якщо ви забули його встановити після розбирання і чистки, автомата кулемету не буде спрацьовувати.

КПВТ з електроспуском

Завдяки надзвичайно потужному набою і, відповідно, великій віддачі потребує надійного стійкого станка. Використовується в наш час з башти БТР, БРДМ-2, з зенітних установок та саморобних волонтерських станків і турелей, зрідка зустрічається старий колісний станок 46го року зразка. Куля набою 14,5*114 може летіти декілька кілометрів, за межу контрольованої стрільби, можливо вражати цілі за 2 км і більше, якщо дозволяє устійливість станка і приціл, з 1 км і менше, вже можна розраховувати на враження поодинокі ростові фігури, хоча на практиці це нечасто вдається.

Зважаючи на велику потужність застосовуваного набою, при стрільбі виділяє пропорційно велику кількість нагару і тепла. Наслідки великих об'ємів нагару вимагають регулярної чистки, а великий об'єм тепла призводить до

швидкого перегріву при стрільбі суцільними чергами. Так, наприклад, вважається що ствол кулемету можливо вивести з ладу назовсім суцільною чергою на весь стандартний короб в 50 набоїв. Не даремно в комплекті КПВТ присутній запасний ствол. Стрільба великими чергами з цього кулемету по піхотних цілях безсенсова і шкідлива. Найкращим способом є стрільба короткими прицільними чергами з правкою прицілу за кожною чергою.

Набої цього калібру зустрічаються БС (червоне тіло кулі з чорною верхівкою), Б-32 (верхівка червона з чорним), БЗТ (верхівка червона з фіолетовим), МЗД (червоне тіло кулі).

ЗПУ-2

ЗПУ-4

КПВТ на волонтерському станку.

КПВТ

Спеціалізована снайперська зброя з української сторони використовується стара радянська, нові зразки в останні роки поставлені на озброєння та снайперські гвинтівки з цивільного ринку.

СВД

З радянських зразків всього два: самозарядна СВД зразка 1963 року і магазинна трьохлінійка 1931 року, обидві під радянський набій 7,62*54Р. Наймасовіша в військах- СВД. Як для снайперської зброї має дещо недостатню кучність, що компенсується можливістю зробити підряд до 10 ти пострілів без відволікання на перезарядку. Вироблені в 60-х роках в невеликих кількостях мають особливо ретельне і якісне виготовлення та більш пологий хід нарізів, довжиною одного обороту 320 мм, ці гвинтівки не пристосовані для використання запально-броньованого набою Б-32. Такі зразки зустрічаються рідко і мають кучність вищу (квадрат 3-4 см. на 100 метрів) ніж в інших пізніших СВД (квадрат 8 см. на 100 метрів, майже 3 МОА).

Всі СВД мають можливість стрільби при виключеній автоматичній перезарядці. Для цього треба вийняти газовий поршень. При цьому після пострілу в такому режимі гвинтівку перезаряджають вручну. Така несамозарядна стрільба збільшує кучність влучань, але знижує зимою лінію пострілу на 4-5 см.

Газовий регулятор має літнє і зимове положення. В літньому положенні порохові гази мають вихід через отвір в газовій трубці. В зимовому положенні цей отвір перекривається. Для легшого переключення в пази газового регулятора вставляється гільза або набій.

Що ж стосується СВД пізніших за 60-ті роки випуску (з довжиною обороту нарізу в 240мм з 1975 року), які і зустрічаються найчастіше в підрозділах воюючих на стороні України, основними факторами, що дозволяють вражати

цілі є: стан самої гвинтівки, її неушатаність попередніми користувачами, ретельний своєчасний догляд, кількість настріла (ресурс); приціл, штатний ПСО-1, або інші (наприклад з кратністю до 24), хороший стан кріплення прицілу, пристріляність гвинтівки з цим прицілом; добір набоїв, бажано з однієї партії, бажано снайперських (тобто з меншими допусками при виготовленні). І найбільш проблемний фактор- власник, користувач зброї. Він може згавнять всі попередні фактори, він часто є головним джерелом проблем. В ЗСУ часто любий гівнюк, який береться за СВД автоматично стає «снайпером!!!». А потрібно, щоб це був спеціаліст, або стрілець який старанно вчиться, правильно доглядає і користується такою зброєю з підвищеними вимогами. В країні, багатій на різного роду таланти (в тому числі і в хорошому сенсі цього слова) чомусь незрозуміла для «камандіров» нехватка в армії толкових людей. Причому здібні до війни чоловіки продовжують «робити ноги» звідти. Як іще може бути, коли люди зі знаннями, мотивацією і власною гідністю застосовуються якимись рядженими совковими папуасами і запродавцями в ролі безправного шматка лайна, призначеного для виконання придуркуватих совкових ритуалів, не пов'язаних з вбивством ворога, знищенням його матеріальних засобів та звільненням окупованої ворогом своєї країни.

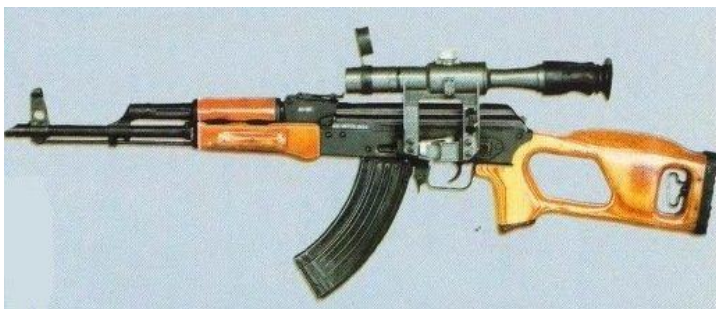
Не буде зайвим розмежувати два напрями використання високоточних стрільців. Це використання в бойових порядках відділення або взводу і спеціалізоване використання в інтересах підрозділу вищого рангу- рота (сотня), батальйон (курінь), бригада і далі, або «автономне плавання». Те, що в армії совка зазвичай називалось снайпер, на заході називалось марксмен- «недоснайпер» для виконання більш точної стрільби по важливих і складних цілях безпосередньо в складі підрозділу, переважно відділення. Снайпер же працював часто в парі, без щільної прив'язки до підрозділу, з більших дистанцій, більш точною зброєю, маючи цілі, значні для сотні-куреня-бригади.

Марксмен, на мій погляд, не має озброюватись зброєю з більшим набоєм ніж основний підрозділ. Звичайно (по наставленію) СВД має практичну межу дальності по ростовій фігурі 600-700 метрів, але з хорошим прицілом, досвідченим стрільцем і при наявності фарту, зрідка можна вразити ціль від 900 до 1350 метрів, але куля вагою 9,6 гр. набою 7,62*54R на 900 метрах вже фізично втрачає здатність до устійливої траєкторії (тобто не гарантує влучання). На відстанях до 650-700 метрів можливо використовувати зброю під набій 7,62*39 (а новий, схожий на нього американський набій 6,8*43 має ще більшу потенційну дальність і влучність). При умові виробництва цього набою (7,62*39) в снайперській версії (з малими допусками) і бронебійним осердям, та виробництві зброї під цей набій, придатної до влучання на такі відстані. Це може бути оптимізована вдосконалена версія

РПК або СКС, або така самозарядна зброя, що об'єднує, як мінімум, кращі сторони цих зразків, має якісний точний ствол і можливість роботи з відкритого прицілу (без демонтажу оптичного прицілу) і оптики. Вибір такого набою (7,62*39) уможлиблює використання також боезапасу інших бійців, суттєво знижує віддачу і звук пострілу, полегшує і скорочує навчання марксмена. Нині на «учебках» готують марксмена, як стрільця, трохи влучнішого за рядового автоматника і його зброя це АК, відібрані з партії за принципом більшої кучності. Це інша крайність. Щоб зробити можливим виконання марксменом задач по безпосередній підтримці підрозділу, його озброєння має бути одночасно, з меншою віддачею, довжиною і вагою ніж СВД, і більшою кучністю, точністю і дальністю пострілу ніж відбірний автомат, мати оптику.

СКС

Міні-драгунов

Навіть СКС, не сама ідеальна зброя, до того ж 40х-50х років випуску, маючи норму влучань - коло в 15 см. на 100 метрів, має деякі серійні зразки в незашорканому стані, що вкладають кулі в 4 см. коло на 100 метрів. АКМ рідко дає менше 12 см. на 100 метрів, а звичайно десь 20 см. В 1993 році румуни спробували проілюструвати своє бачення чи то марксменської зброї, чи то комерційного зразка для популярних тоді кіллерів. Так званий «міні-драгунов» давав від 12 до 28 см на 100 метрів, тобто не був нічим краще звичайного АКееМа. Це була цікава ідея але в недбайливому виконанні (схоже, ці «талановиті» румунські конструктори переїхали косячити в ЗСУ). В тому ж еСКееСі достатньо виготовити до нього якісний ствол (з шістьма нарізами,

добрим хромуванням, як в останній версії «Малюка-Вулкану»), покращити надто жорсткий ударно-спусковий механізм, дати кріплення під оптичний приціл, що не перекриває механічний, можливо поліпшити ергономіку, і ми отримуємо самозарядну, точну (від 1,5-2,5 МОА, тобто не гірше СВД) до 650-750 метрів зброю під набій 7,62*39 (потрібне виробництво власного набою з малими допусками), тобто отримуємо зброю марксмена. Варто доопрацювати, або розробити новий УСМ. Змінюємо напрямок відбою гільзи з патронника. Не факт, що обов'язково замінювати заряджання з обойми від'ємним магазином. Початкова швидкість кулі в СКС- 735 м. в сек. (при тому самому набой в АКМ- 710, правда в РПК- 745 м. в сек.). Якщо ви дивились в відкритий приціл СКС, могли помітити наскільки він тонший, придатніший до точного вицілювання, ніж АКееМовський. Перекомпоновка в булл-пап не несе настільки плюсів, як в більш потужній зброї, а от можливість використання відкритого прицілу одночасно з оптикою, унеможливить. Отже, повноцінного сучасного зразка зброї марксмена не маємо, але маємо його прототип.

По розвалу саюзу, допоки в Україні фанатично маструбували на радикальний пацифізм, в расейке з'явився, поміж інших, зразок СВД, перекомпонованої по схемі булл-пап. Така концепція самозарядної булл-пап снайперки вперше була втілена в середині 80х в ізраїльській М-36 «Сіркис»-7,62*51 булл-пап-версія М-14. Ізраїльська гвинтівка М-36 масово не вироблялась. А от росіянський зразок під назвою СВУ, або СВУ-АС (ОЦ-03) був запущений в серійне виробництво. В данній зброї було вирішене питання зайвої довжини, гвинтівка отримала потужний полум'ягасник, який до того ж дещо зменшував і розмивав звук пострілу. Підкидання зброї від немалої сили пострілу, було зменшене самою компоновкою. З'явилися штатні сошки. Введення опції автоматичного вогню- рішення спірне, але ж ніхто вас не примушує їм користуватись.

СВУ-АС

Якби такий зразок з'явився і вироблявся в Україні в достатній кількості, переозброєння подібною гвинтівкою марксменів могло б полегшити виконання бойових задач, як стрільця-марксмена, так і підрозділа в цілому. Це було б відносно непогане рішення. Навіть при тому, що вважаю більш

доцільним використання в зброї марксмена набоїв притаманних індивідуальній штурмовій зброї підрозділу (якщо це, звісно, не 5,45*39 а 7,62*39), а не 7,62*54R з зайвою потужністю.

Український «Галіл»- Форт 301

Серед зразків самозарядної зброї з підвищеною точністю (подібних до СВД) на озброєнні підрозділів, принаймні, МВС, з'явився ізраїльський «Галіл» в снайперському виконанні під творчим псевдонімом Форт-301. При внутрішній неснайперській конструкції, що повністю повторює «калаш» та складному прикладі (!) має кучність і дальність трохи кращу за СВД. Це досягається за рахунок більш якісного і точного виготовлення ствола (ніж в серійній СВД). Магазин на 25 набоїв заважає стрільцю при знищенні цілей притиснутись до землі. «Галіл»-Форт301й використовує набої 7,62*51, які по потужності і швидкості кулі загалом близькі єСВедешним 7,62*54R. З іншого позитивного- має полум'ягасник-звукомодератор.

Поміж старих радянських зразків, що, між іншим, до сих пір використовуються за призначенням, найточніша- «трьохлінійка», «мосінка» в снайперському виконанні зразка 1931-го року. Магазинна гвинтівка, що перезаряджається вручну, і цим конструктивно має передумови переважати самозарядні гвинтівки в кучності. Від «трьохлінійки» драгунського зразка відрізняється підбором найкращих, найточніших стволів, зігнутою ручкою затвора (прямою не перезарядиш із-за прицілу) і посадочним місцем кріплення прицілу. З встановленим прицілом не може заряджатись обоймою зверху. Приціли були ПЄ, ПБ, далі все замінили на ПУ- надійний і міцний, як молоток, з трикратним збільшенням і без просвітлення. Кучність цієї гвинтівки

в нормальному стані має бути квадрат не більше 3-5 см. на 100 метрах. Щоправда, дуже не часто зустрічаються ця зброя зі стволами з невичерпаним ресурсом. Нині, подекуди, на цих снайперках встановлюють сучасні більш ефективні приціли, міняють ложе і вивішують ствол. Результати стрільби в випадку неуштаності кращі за СВД.

Снайперка 1931го року зразка

СВТ-40 з прицілом

Може зустрічатись на руках (не як зразок поставлений на озброєння) СВТ (самозарядна гвинтівка Токарева) з припасованою оптикою. Такі гвинтівки попадали на фронт з 14-го з приватних рук, їми хоч якось заміщали нехватку точної і дальnobійної снайперки. Від цієї системи не варто очікувати надто високих результатів, від спроб зробити її штатною снайперською зброєю обгрунтовано відмовились ще в 40х роках.

Почали приймати на озброєння магазинну гвинтівку Зброяр Z-008 під набої 7,62*51. Магазинна гвинтівка з поздовжньо-ковзним затвором, хоча і в

дизайні автоматичної штурмової. Це не заважає їй мати кучність в 0,5 МОА, або квадрат 1,5 см на 100 метрів.

Z- 008

Ця ж гвинтівка в дещо іншому виконанні ствольної коробки (відкрита задня частина затвору) має назву VPR-308. Більший і важчий варіант під набій .338 Lapua Magnum має назву VPR-338. Обидва, 308й і 338й, виробляються і з комерційною метою, в тому числі на експорт. Також VPR-308 і VPR-338 стоять на озброєнні еМВСовської Нацгвардії.

VPR-338

VPR-308

Прийнята на озброєння також самозарядна снайперська гвинтівка «Зброяра» UR-10 під набій 7,62*51. Є модернізацією AR-10. В певному сенсі український аналог M110. На відміну від інших варіантів AR-10 має з'єднану з затворною рамою руків'я перезарядки, що дозволяє досилати набій вручну та витягувати застрягий. Має кучність в 1 MOA, тобто 3 см на 100 метрів.

UR-10

В 2016 році україно-британською фірмою Stiltto Sistem Ltd. була представлена класичного вигляду гвинтівка STL-016, з поздовжнім затвором, ручного перезаряджання з «мосінки», під точний, потужний і доволі компактний набій .300 WSM. Набій має дульну енергію 4 958 Дж., початкову швидкість 1010 м. в сек., вагу кулі в 10 гр. та пробиває 8мм сталь на відстані до кілометра, звісно ж якщо куля виробництва саме цієї фірми. З такими властивостями гвинтівка і набій з фірмовою кулею можуть вирішувати багато практичних задач, навіть таку екзотичну як вивід з ладу башти рашкінської «вундервафлі» Т-14 «Армата». Але навіть таке рекламне погоняло як

«Армата-кіллер» не допомогло, більше про цей, без сумніву, цікавий комплекс куля-боєприпас-гвинтівка нічого не чуто. А комплекс міг би бути правильним рішенням, особливо при повному циклі виробництва всіх складових.

STL-016

Потроху взялися і за важкий калібр. Українська важка снайперська гвинтівка має назву СГМ-12,7. Якщо не рахувати «снайперку» ДШКМ-ТК, це перший і єдиний український зразок гвинтівки під набій 12,7*108, що випускається серійно заводом «Маяк». Не надто складної конструкції, магазинна гвинтівка з вивішеним стволом, схема булл-пап для зменшення габаритів зі збереженою довжиною ствола. Оптимальний конструкція для збільшення точності і мінімізації ваги та довжини. Расеянія розробила і почала випускати подібну гвинтівку на півтора десятків років раніше, витісняючи ними менш раціональні конструкції (В-94 «волга») під цей набій. Оскільки клас свинособачих крупнокаліберних снайперських гвинтівок існував з початку 90х, орки розробили і снайперський варіант набою 12,7*108- 7Н34. В Україні з появою СГМ-12,7 було б логічно почати виробляти власний набій 12,7*108 з малими допусками для снайперської стрільби з бронебійним осердям (наприклад по технології фірми «Стіллето»). Також цей крупнокаліберний комплекс можливо б було спробувати доповнити міцним полум'ягасником-звукомодератором для полегшеного маскування і зменшення звуку пострілу.

Кацапська СВН-98, вона ж АСВК, КСВК, АСВ «Корд», 6С8.

Ранні і пізніші варіанти СГМ-12,7

Високоточні гвинтівки калібрів 12,7 та 14,5 мм дедалі частіше називають не снайперськими, а антиматеріальними, інколи контрснайперськими. Це логічно, бо такі гвинтівки нечасто використовуються по поодиноким ворожих бійцях, а от можливості точно і здалеку вразити технічні засоби ворога поза

конкуренцією. Контрснайперській діяльності сприяє можливість працювати з дистанції недоступній ворожому снайперу з звичайним калібром.

Не поставлена на озброєння і існує в обмеженій кількості екземплярів, але потрібна для воюючої України ХАДО Snipex T-Rex під набій 14,5*114. Має вагу близько 23 кг., прийнятний для такого потужного набою рівень віддачі і кучність в 0,4 MOA на дистанції в півтора кілометри. Однозарядна. Варіант з магазином на 5 набоїв називається Snipex Alligator. Також є 14,5 мм варіант Snipex MSA.

Snipex T-Rex в ранньому варіанті

Snipex T-Rex

Постріл з Snipex T-Rex

* На початку 2021 року на озброєння поставили таки Snipex Alligator, але, знову ж таки, вибрали найдовший серед ідентичних аналогів (із-за магазину

на 5 набоїв). В умовах, наприклад, окопів і траншей, кожні 20 см. довжини ускладнює пересування з цією, без сумніву, потрібною і видатною зброєю. Це яскраво показує, що ці вибиральщики явно не шарились в цих таки окопах і траншеях з суспільно корисною метою.*

Snipex Alligator

Snipex MSA

З 2014го траплялись випадки використання 14,5 мм ПТР часів Другої Світової. Застосовувались як однозарядна з відкриванням затвору після пострілу ПТРД, так і самозарядна на 5 набоїв ПТРС. Обидві конструкції 1941 року.

ПТРД-41

ПТРС-41

Крім вищезгаданих в добробатах, військах, нацгвардії, різних спецпідрозділах використовувались і використовуються сучасні високоточні зразки зброї доступної для цивільного обігу. Найчастіше трапляються магазинні гвинтівки, хоча є і самозарядні. Найбільш використовувані калібри набоїв в цій зброї- .308 Win (7,62*51) , .338 Lapua Magnum, .300 Winchester Magnum, .50 BMG (12,7*99).

